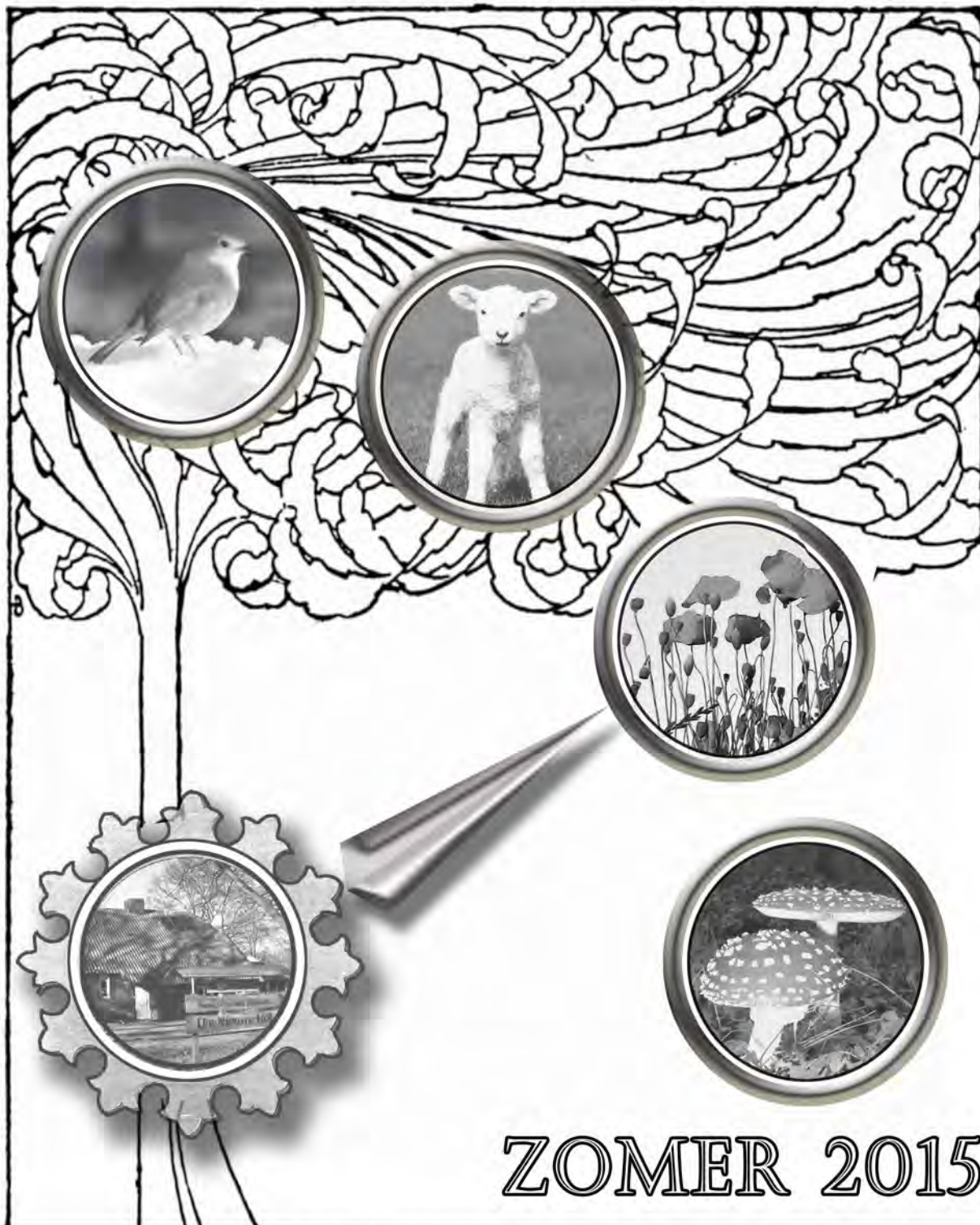

NATUURWIJZER

AFDELING VALKENSWAARD-WAALRE

IN VOOR NATUUR

ZOMER 2015

IVN: INSTITUUT VOOR NATUUR-
EDUCATIE EN DUURZAAMHEID

IVN *instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.*

Lidmaatschap

Donateur € 12,50 per jaar,

Landelijk lidmaatschap: lid € 21,25 per jaar.

Met het landelijk lidmaatschap steun je je eigen vereniging en het landelijk IVN.

Donateurs ontvangen 4x per jaar de Natuurwijzer/In voor natuur

Leden ontvangen daarnaast het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdleden: € 12,50 per jaar.

Lidmaatschap “oudere” jeugdleden: € 17,50 per jaar.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op:

IBAN:NL19INGB 0001 6112 36 t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE
BIC:INGBL2A

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar .

Schriftelijk: J. Van Heeswijk, Braambeslaan 15, 5552 PE Valkenswaard of

javanheeswijk@onsbrabantnet.nl

Het websiteadres van onze afdeling is: <http://ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-201 83 95

BESTUUR

Voorzitter	Emile Weijters Laurier 16 tel: 040-2075670	5552 GZ	Valkenswaard
1e Secretaris	Anneke Droog Van Heemskerckstraat 18 tel: 040-2014727 E-mail: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl	5554 PL	Valkenswaard
2e Secretaris	Frans Vierstraete Sakervalk 11 tel: 040-2015117	5554 MD	Valkenswaard
Penningmeester	Jan van Heeswijk Braambeslaan 15 tel: 040-2015307	5552 PE	Valkenswaard
Leden	Jan Das Tonterstraat 18 tel: 040-2016075	5561 AN	Riethoven
	Ad Baken Molenstraat 83 tel: 040-2015181	5554 JN	Valkenswaard
	Gerrit Klitsie Geenhovense dreef 9 tel: 040-2046951	5552 BA	Valkenswaard
	Ben Putman Mgr. Bannenberglaan 26 tel: 040-2215000	5581 AH	Waalre

Inhoudsopgave:

Inhoudsopgave	pag. 1
Activiteitenkalender	pag. 2
Voorwoord	pag. 3
Wist je dat?	pag. 4
Onze jaarlijkse busreis	pag. 5
Het Oranjetipje	pag. 7
Bezoek aan Hornborgasjön - Zweden	pag. 8
Nieuwe Paddenstoelencursus	pag. 10
Een heel bijzondere weegbree	pag. 11
Hulp gevraagd	pag. 12
Gaat suiker het nieuwe goud worden?	pag. 13
Samen sterk	pag. 14
Open dag Vlindertuin Waalre	pag. 15
Plantaardigheidje	pag. 16

Activiteitenoverzicht Zomer 2015

Woensdagochtend

Elke woensdagmorgen is een vast aantal werkgroepen in en rond D'n Nieuwe Hof actief: de Tuingroep, Documentatiegroep, Vogelwerkgroep en de Leskistengroep.

Woensdagmiddag

In het komende kwartaal wordt voor de jeugd een Natuurdoemiddag georganiseerd van 14.00 – 16.30 uur. Deelnamekosten 1 euro per kind.

Bijeenkomst in het IVN gebouw D'n Nieuwe Hof, Bosstraat 25, Valkenswaard.

Let op de publicatie in de pers.

Jeugd-IVN

Voor de bijeenkomsten van de diverse groepen zie de data op onze website.

Vlindertuin

Vanaf 1 april is de tuin op de dinsdagochtend en woensdagmiddag weer open.

De speciale kindermiddagen zijn:

woensdagmiddag 17 juni, 22 juli, 12 augustus en 9 september.

Op 4 oktober is er een Open Dag.

Schoolproject “Vogels in Vogelvlucht”

Behoudens de vakanties, vindt er vanaf de opening, alle dagen van de week een schoolbezoek plaats.

WANDELINGEN

Vrijdag 3 juli, 21.30 - 23.00 uur; ***Nachtzwaluwwandeling*** op de Grote Heide; vertrekpunt: parkeerplaats van Eynattenlaan bij de Achelse Kluis, Valkenswaard.

Zondag 30 augustus, 14.00 – 16.00 uur; ***Malpiewandeling***; vertrekpunt: parkeerplaats voorbij de Venberge Molen, Valkenswaard.

Vrijdag 11 september, 20.00 – 21.30 uur; ***Vleermuiswandeling***; vertrekpunt Parkeerplaats EMHC / Oranje Zwart a/d Charles Roelslaan, Eindhoven.

VOGELWERKGROEP

Elke eerste dinsdagavond van de maand, bijeenkomst van de leden van de werkgroep.

Bijeenkomst deelnemers project Tuinvogeltellingen: dinsdag 8 juli van 20.00 – 22.00 uur.

SCHOOLGIDSEN VALKENSWAARD

Woensdag 24 juni; Zomerwandeling Wetering
09.00 – 12.00 uur; vanaf IVN gebouw

Dinsdag 7 juli; Fietstocht naar de Tinteltuyn, Eersel
09.00 vertrek vanaf IVN gebouw

NATUURWERKGROEP WAALRE EN VALKENSWAARD

Wilt u in het najaar deelnemen aan deze activiteit, neem dan contact op met Wim van Stipdonk of Ben Putman voor Waalre (040 2216573 of 040 2215000) of Harrie van de Broek voor Valkenswaard (040 2018239).

Voorwoord

Valkenswaard, 6 juni 2015

Beste IVN'r,

In april jl. heeft de Algemene Ledenvergadering van onze vereniging plaatsgevonden. Op deze avond is o.a. het voorstel over de contributie aan de orde geweest. Dit voorstel houdt in dat de contributie van de landelijke leden verhoogd wordt tot € 24,00, zijnde het door de Landelijke Raad vastgestelde bedrag dat gaat gelden voor alle landelijke leden vanaf 2017. De aanwezige leden hebben besloten, dit contributiebedrag al met ingang van 2016 in te voeren.

Tot nu toe kenden we ook nog de zogenaamde plaatselijke leden of donateurs. De jaarbijdrage van deze personen wordt vanaf 2016 jaarlijks € 15,00. Op besluit van de Landelijke Raad mogen geen nieuwe donateurs of plaatselijke leden meer worden aangenomen. In verband hiermee is besloten om personen die het IVN willen steunen "Vrienden van het IVN" te noemen. Deze vrienden ontvangen ons plaatselijk blad "Natuurwijzer-In-Voor-Natuur" en mogen uiteraard de ledenvergaderingen bijwonen.

De landelijke IVN vereniging is druk doende met de voorbereiding tot samenwerking en een evt. samengaan met het KNNV (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging). Men verwacht eind dit jaar meer zicht op dit proces te hebben. Ook wordt er gekeken naar andere natuurorganisaties waarmee samengewerkt zou kunnen worden. Dit om te komen tot een grote en brede natuurorganisatie waarin vrijwilligers een grote rol spelen.

Voor onze eigen lokale vereniging kunnen we nog steeds actieve vrijwilligers gebruiken voor de werkgroepen Vlindertuin in Waalre, de Heemtuin in Valkenswaard en voor het opstarten van een eigen facebooksite. Zou u deze vraag eens willen stellen in uw familie en kennissenkring?

En mocht u meer willen weten over deze activiteiten, neem dan contact op met een van de bestuursleden of contactpersonen van de werkgroep.

Tot slot wil ik u, ook namens de andere bestuursleden, een mooie en beleevingsvolle zomerperiode wensen.

*Namens het bestuur
Emile Weijters, voorzitter.*

Wist je dat,

- In de afgelopen najaars-, winter- en voorjaarsperiode de natuurwerkgroepen van Valkenswaard en Waalre weer de nodige werkzaamheden hebben uitgevoerd in de natuurgebieden van onze twee gemeenten.
- U mee kunt doen aan de uitvoering van deze beheerswerkzaamheden van de werkgroepen in het najaar. Contactadressen hiervoor zijn: Natuurwerkgroep Waalre 040 2215000 (Ben Putman), Natuurwerkgroep Valkenswaard 040-2018239 (Harrie van de Broek).
- Eind april de gierzwaluwen weer zijn gearriveerd in ons land.
- Deze vogels slechts honderd dagen (ca. 3 maanden) in ons land zijn en in die tijd het nest bouwen, paren, leggen van de eieren, broeden, voeren en uitvliegen.
- Onze afdeling aanwezig was met een stand op de “markt” bij de opening van de Natuurpoort Achelse Kluis.
- Op de Sport- en Speldag van het Gegraaf, onze afdeling present was met diverse spellen voor de jeugd.
- De jaarlijkse educatieve busreis op 2 juni weer een succes is geworden vanwege de voorbereidingen door Lies van Gompel en Reina van Casand.
- In het weekend van 5-7 juni het kamp heeft plaatsgevonden voor ruim 20 jeugd-IVN-leden.
- De mei-wandeling in de Wetering (Valkenswaard) en de juni-wandeling in de Hurken (Waalre) beiden een belangstelling van een dertigtal deelnemers kenden.
- Het “Blote Voeten” pad rond het IVN gebouw een voorjaarsbeurt heeft gehad en weer toegankelijk is voor de jeugd.
- In deze tijd van het jaar de Vlindertuin in Waalre en de Heemtuin in Valkenswaard op hun mooist zijn.
- In de Heemtuin de Anna Paulownaboom, achterin bij de muur, voor het eerst in bloei heeft gestaan met opvallende blauwe trompetachtige bloemen.

ONZE JAARLIJKSE BUSREIS: De Botanische tuin in Leuven en Bezoekerscentrum de Watersnip in Beringen

Deze keer ging onze jaarlijkse reis over de grens naar onze zuiderburen.

De Botanische tuin in Leuven

Ons eerste doel was Leuven. Hier vind je de oudste botanische tuin van België. Gesticht in 1738. In eerste instantie was het een kloostertuin, eigendom van de orde van de Kapucijners. Belangrijk waren o.a. de geneeskrachtige planten, zoals *Digitalis* (Vingerhoedskruid) voor het hart. *Atropa Bella Donna* (Doornappel) voor de ogen. De werkzame stof van deze plant is atropine, gebruikt door de oogarts om de pupil te vergroten voor onderzoek. In vroeger tijden gebruikten de dames het om mooie grote pupillen te krijgen, vandaar de naam Bella Donna. De plant is giftig, zoals vrijwel alle medicinale planten. Het is een kwestie van de juiste dosering. Het waren de kloosters die de eerste ziekenhuizen stichtten. Hier zat ook de meeste medicinale kennis.

In 1830 werden ter ere van de Belgische onafhankelijkheid een aantal mooie bomen geplant: o.a. een plataan, de echte tulpenboom, een rode Japanse esdoorn en de valse Christusdoorn. Deze heeft géén doorns, vandaar de “valse”. Al deze bomen zijn nu bijna tweehonderd jaar oud en uitgegroeid tot prachtige, indrukwekkende exemplaren.

Op het hoogste punt van de tuin staan drie heel oude palmbomen: buxus. De monniken gebruikten die om boze geesten te verjagen! (Bij hevig onweer gingen zelfs onze ouders nog met een palmtak rond het huis om de bliksem te weren!)

Natuurlijk waren er ook volop voedselplanten: groenten, kruiden, fruitbomen. Daarnaast grote serres om de uitheemse kuipplanten tijdens de wintermaanden vorstvrij te bewaren. Het geheel was aangekleed met sierplanten en mooie bomen zoals de wierookceder, de metasequoia, een oude moerbeiboom en een aantal grote coniferen.

Na de hoogtijdagen van de Kapucijners werd het een universiteitstuin, Leuven heeft één van de oudste universiteiten van Europa. Nu is de tuin eigendom van de gemeente Leuven, vrij toegankelijk voor iedereen. Een oase van rust in het hartje van de stad.

Bezoekerscentrum de Watersnip in Beringen.

Natuurgebied "De Watersnip" maakt deel uit van het Kempisch Plateau. Het gebied bestaat uit oude zandruggen, ontstaan na de laatste ijstijd. We maakten samen met de gids een wandeling van ruim twee uur door een heel afwisselend landschap: droge en vochtige heide, kleine vennetjes, dennenbos en loofbossen, hooilandjes, moerasbos en een beekdallandschap met

een natuurlijk kronkelende beek.

De oevers weelderig begroeid met boterbloem, koekoeksbloem, allerlei grassoorten, varens en nog veel meer. De "Zwarte Beek" dankt zijn naam waarschijnlijk aan het veen, dat het water een zwarte kleur gaf.

Het was een feest om hier te wandelen: dwars over het "Plankenpad", een verhoogd voetpad gemaakt van planken, waardoor je net iets boven het natte oppervlak liep. Zó kon je alle planten mooi van bovenaf bekijken: slangenwortel, moerasvergeet-me-niet, witbol, echte koekoeksbloem, egelboterbloem, veldbies, reukgras.

Om maar even wat te noemen. De wind zorgde telkens voor een prachtige "wave" door het hoge gras, en af en toe deed het zonnetje daar nog een vleugje zilver bij, speciaal voor ons! Dit allemaal als beloning voor ons gezamenlijke schietgebied naar boven, toen op de heenweg de ruitenwissers van de bus nog hard moesten werken. Het had geholpen!

Ik wil er nog even bij vertellen, dat dit schitterende natuurgebied er bijna niet meer geweest was! Er waren al vergevorderde plannen om hier een groot recreatie-terrein van te maken. Een camping, zwembad, sporthal, speeltuin, restaurant, alles wat daar maar bij hoort! Gelukkig hebben een aantal mensen er de schouders onder gezet om dit unieke gebiedje voor de natuur te behouden. Zodat wij vandaag een geweldige dag konden hebben!

Na nog een bezoekje aan de mooi verzorgde Mariakapel, gebouwd bij een bron met "geneeskrachtig" water, konden we gezamenlijk genieten van een heerlijke kop soep met stokbrood, welkom geheten door een brandend haardvuur! Daar ben ik toch maar een eindje vanaf gaan zitten... De wandeling, de soep en het fijne gezelschap zorgden wat mij betreft voor voldoende warmte...

Lies en Reina, jullie hadden het weer geweldig voor elkaar!

Heel erg bedankt voor al dat werk, en volgend jaar hopen we er allemaal weer bij te zijn!

Nelly van der Burgt

Opbrengst van de
**RABOBANK
CLUBKAS CAMPAGNE
885 Euro**

Dankzij jullie stemmen!
(in totaal 333 stemmen)

Het oranjetipje: een vrolijke lentebode!

Op het moment dat ik dit schrijf, explodeert de natuur! Overal perst het prille, jonge lentegroen zich naar buiten, zich haastend om toch maar niets te missen van dit feest van nieuw leven...

Het is heerlijk om nu te wandelen, genietend van het speenkruid en de bosanemoontjes, die samen hele tapijten vormen, hun kopjes naar de zon gericht. Zo profiteren ze optimaal van het licht, zolang het nog kan! Want straks, als alle bladeren zich ontplooid hebben, is het gedaan. Dan wordt het te donker voor ze, en moeten ze weer een heel jaar wachten...

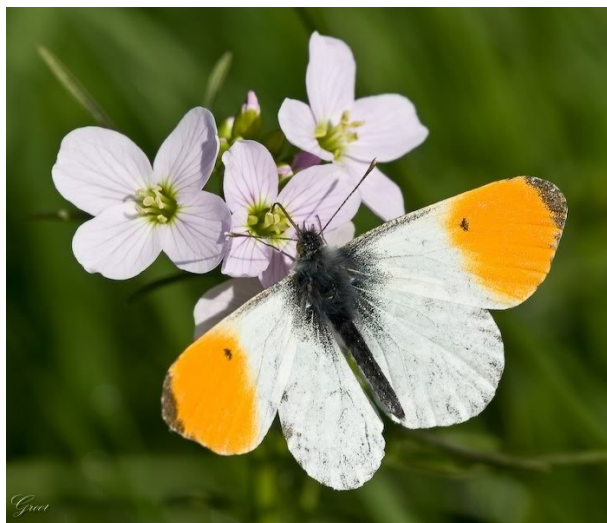
Pinksterbloemen

Ook op onbemeste weilanden en slootkan-ten is het feest! De pinksterbloemen zijn weer terug van weggeweest! Een aantal ja-ren geleden leken ze helemaal verdwenen, maar de laatste tijd hebben ze een ware come-back gemaakt. Met hun tere wit-rose bloemetjes vormen ze een deken van zachte kantpatroontjes in het groene gras. En mét de pinksterbloemen zien we ook steeds vaker het vlindertje dat erbij hoort: het oranjetipje! Oranjetipjes zijn witjes, met vleugels die aan de onderkant prachtig groen gemarmerd zijn. Als ze stil zitten met de vleugels dichtgevouwen, kun je dit heel mooi zien. De beste tijd hiervoor is 's morgens, als ze nog aan het opwarmen zijn. De bovenkant is wit, met oranje tippen, alsof ze even in de verf gedoopt zijn.

Maar, alleen de mannetjes hebben die opvallende oranje vleugeltoppen, uitstekend geschikt om op de versierder te gaan! Ze dragen hun naam met ere: "Oranje" is immers de naam van ons koningshuis. Ze verschijnen ook precies rondom koningsdag. De vlinders vliegen vanaf half april tot eind mei, niet toevallig ook de bloeitijd van de pinksterbloem.

Bevruchting en eitjes

De mannetjes patrouilleren op vaste routes langs de randen van bossen en struwelen. Vinden ze een paringsbereid vrouwtje, dan volgt een gezamenlijke baltsvlucht die

eindigt in de paring. Elk vrouwtje paart maar één keer. Na de bevruchting zwerven de vrouwtjes boven hooilanden, op zoek naar nectar en een geschikt plekje om eitjes te leggen. De mannetjes gaan meteen weer op zoek naar nieuwe vrouwtjes. Ze eten nog nauwelijks, in de korte tijd die ze nog hebben, besteden ze al hun energie aan de voortplanting. Daarna gaan ze dood.

De rups

Uit het eitje komt een rups. Die begint meteen te eten! Rupsen zijn echte vreetmachines! Omdat een pinksterbloem zo fragiel is, zet het vrouwtje telkens maar één eitje per plant af. Daarbij geeft ze een feromoonstof af, die andere vrouwtjes ervan weerhoudt om nóg een eitje op de plant af te zetten. Twee rupsen is namelijk teveel voor één pinksterbloem, dan eten ze elkaar op! Het zijn echte kannibalen!

De pinksterbloem profiteert niet van het eitje: ze wordt gewoon opgegeten door de rups....

Overwinteren als pop

Vanaf juni gaat de rups al verpoppen. Hij spint zich in en lijkt dan op een stekel. Zo is hij goed gecamoufleerd en blijft hij heel de winter hangen om in april als vlinder te voorschijn te komen. Het grootste gedeelte van zijn leven is hij dus pop. Hij wordt gewekt door het nieuwe lentezonnetje en daarna begint het hele verhaal weer van voren af aan! Zodat ook volgend jaar weer op koningsdag de oranjetipjes vliegen...

Nelly van der Burgt

Bezoek Hornborgasjön – Zweden (27 – 31 maart 2015)

Net als vorig jaar gaan we er weer op uit, dit maal wel iets korter. Onze keuze is gevallen op het meer van Hornborga (Hornborgasjön) waar elk jaar in de laatste week van maart en de eerste weken van april duizenden kraanvogels verzamelen om daar te baltsen en te paren. Daarna vliegen ze verder noordwaarts om daar hun kroost ter wereld te brengen.

We vliegen op vrijdag 27 maart naar Göteborg en halen onze huurauto op. In een gloednieuwe Volvo stationcar rijden we naar Skara en door naar ons huisje net onder het plaatsje Varnhem. We kunnen het adres niet vinden op de navigatie, dus wordt het wat zoeken. Na hier en daar wat navragen belanden we via een omweg bij ons huisje op Hornborgasjön Stugby. Het huisje ligt een stukje verderop op een heuvel met een prachtig uitzicht over het meer. We dumpen onze spullen en gaan naar het bezoekers centrum aan de rand van het meer. We kijken wat rond en lopen naar het uitzichtpunt. We zien verschillende vogels, o.a. een zaagbek.

Dan rijden we door naar het zuiden van het meer (Trandansen) waar de kraanvogels samenkomen. Het is toch nog wel een klein half uurtje rijden. Het landschap is erg mooi, nog wel kaal, maar glooiend. Als we aankomen worden we onthaald door een geweldig kwetterend geluid; er staan vele duizenden kraanvogels aan de rand van het meer. Helaas is het al wel wat te donker om foto's te maken. Gisteren zijn er 13500 geteld (elke avond worden ze geteld).

Om precies 18.30 uur, als het gaat schemeren, vliegen ze allemaal op en gaan ze naar

de noordzijde van het meer. Hier gaan ze in het ondiepe water staan om te slapen. Goed plan, wij gaan terug naar het huisje, eten en vroeg naar bed want morgen willen we al vroeg bij het Trandansen Natuurcentrum zijn om met zonsopkomst de kraanvogels te zien aanvliegen.

De volgende dag vroeg op. Na een uitgebreid ontbijt geheel verzorgd door Harrie vertrekken we rond half 7 naar het Trandansen Naturum, bij het kerkje van Bjurum (Trandansen betekent 'crane dancing'). De gehoopte zonsopkomst is er niet, helaas is het helemaal bewolkt, en ook nog wel behoorlijk koud. We zijn dan ook dik ingepakt, dus de kou doet ons niet zo veel. Het is al behoorlijk druk met kijkers/fotografen. We hebben nog nooit een dergelijk grote verzameling lenzen gezien, wat een toeters. Er staan heel veel kraanvogels (gisteren zijn er al 15400 geteld). We maken flink wat foto's, maar ondertussen niet vergeten door de verrekijker te kijken, want doorgaans is dit toch wel een veel beter beeld. De kraanvogels zijn druk aan het foerageren, we zien ook een aantal de balts uitvoeren; ze springen dan omhoog met een takje of zo in hun bek en dat proberen ze dan weg te trappen.

We zijn ook getuige van een paring. Heel indrukwekkend om te zien allemaal. Na ruim 2 uur houden we het voor gezien (we hebben het toch wel wat koud gekregen) en gaan we naar Skara om wat inkopen te doen. De zon begint nu door te breken en als we daarna in Lidköping zijn is de lucht strak blauw. Na koffie met gebak op een terras gaan we naar het slot Lacko. De route er naar toe is prachtig. Het slot is erg mooi

maar helaas niet te bezoeken. Tijdens de wandeling om het kasteel heen zien we 2 zeearenden. Na de wandeling rijden we naar het plaatsje Spiken, aan de rand van het meer. Naarmate we dichterbij komen wordt het steeds drukker. Vanwege het mooie weer wordt het kleine vissersdorpje overspoeld met dagjestoeristen. We lopen wat

rond over een soort markt en kopen een stuk zalm en een gerookte sik (een witvis), de specialiteit uit het meer. Bij Spiken laat een koppeltje brilduikers zich goed fotograferen.

Via Lidköping en Skara gaan we terug naar de kraanvogels. Het is druk, de kraanvogels staan dicht bij het uitzichtpunt, ideaal om (nog) meer foto's te maken. Naast de kraanvogels zien we ook nog zeearenden en heel veel andere soorten watervogels. Hans zit al over de 500 foto's. Ze zijn druk in de weer. Vandaag werden er 18800 vogels geteld. Het record staat op 26000.

Dit weekeinde is de klok verzet dus dat betekent dat de zonsopkomst ook een uurtje later is. Chris heeft voor vandaag weer een prachtig uitje voorbereid, dus ondanks de regen zetten we koers naar het natuurpark Tiveden, een kleine 100 km verder noordwaarts. We rijden door een prachtig landschap en eenmaal in het park gaan we maar op autosafari, omdat het blijft regenen. Dit is het landschap van de auerhoen, familie van de korhoen. Het is Chris grootste wens om er een te zien. We zijn nog maar net door

het park aan het rijden of er zit een auerhoen in een van de zijpaden. Stoppen en langzaam achteruit rijden. We kunnen hem goed zien, een grote zwarte vogel met mooi rood boven de ogen. Als het hoen weg vliegt gaan we er met de auto achteraan. Om de hoek zit hij weer op het pad. Even later vliegt hij weg en zien we hem niet meer.

We gaan een wandeling van 2 km maken naar Stenkalla. Op deze plek tref je stenen aan van wel 10 meter hoog die in de ijstijd een beetje rommelig zijn achtergelaten en op elkaar zijn gevallen. De wandeling is heel mooi ondanks de regen. De tocht is ook moeilijk met veel klimmen en dalen, de regen maakt het er ook niet makkelijker op. Het is een prachtige wandeling.

Eenmaal terug bij de auto zijn we drijfnat, snel de auto in en de stoelverwarming aan en op zoek naar koffie. We rijden naar het dorpje Hjo. Eindelijk stopt het met regenen. We drinken koffie en lopen daarna nog wat in het dorp rond met zijn mooie Pippie Langkous-achtige huisjes. Via een historisch dorpje Asle Ta, rijden we naar Falköping alwaar we op zoek gaan naar een restaurant. Alles is dicht en het dorp is uitgestorven. Alleen de chinees is open, dus wordt het chinees. Na het eten nog even wat bijkomen op de bank in ons huisje. Koffie, bier, gapen. We zijn moe.

De volgende dag gaat de reis richting de kust (180 km verderop = 2,5 u rijden), weer een route door Chris tot in de puntjes uitgewerkt (waar haalt hij het vandaan denken we weer). We rijden naar Tanumhede, hier bevinden zich rotstekeningen uit de bronstijd, een kleine van 3000 jaar oud dus. De rotstekeningen behoren tot het UNESCO wereld erfgoed. Het museum is helaas dicht (het lijkt wel of het seizoen pas na Pasen begint). Helaas regent het nog steeds, dus bekijken we de rotsschilderingen in natte staat. We lopen omhoog lopen naar de grafheuvels, de weg is glibberig, dus oppassen geblazen.

Na de rotstekeningen gaan we naar een natuurgebied Tjurpanans Naturreservat, aan de kust. Gelukkig is het nu droog en de zon dreigt door te komen. Hier maken we een

wandeling langs de rotsachtige kust, zien nog een groep eiders.

Door naar Havstenssund, een mooi kustplaatsje met prachtige witte huizen.

Als laatste voor vandaag staat een bezoek aan een van de tafelbergen (Halleberg) bij Vanersborg op het programma, hier leven veel elanden. Het begint al wat te schemeren als we de berg oprijden.

We rijden stapvoets door de bossen. We spotten wel reeën maar geen elanden (helaas). Na een half uurtje houden we het voor gezien en gaan we huiswaarts. Onderweg in het veld zien we wel een paar elanden staan. Even stoppen, draaien, kijken en dan weer verder.

De laatste dag alweer. We staan om 5 uur op, pakken de koffers in en om 06.30 uur rijden we richting Trandansen. Het is gelukkig helder weer en de zon lijkt op te komen. Het heeft wat gevoren vanmorgen, maar gelukkig heeft de Volvo weinig last van gladde wegen dankzij AWD en spijkerbanden. Iets voor 7 uur zijn we op het parkeerterrein en de zon komt net op. De lucht kleurt fantastisch oranje en de kraanvogels komen binnen gevlogen tegen de oranje lucht. Prachtig! Gauw de telelens weer op het fototoestel. Hans schiet weer wat rolletjes vol.

Als de rolletjes vol zijn, zeggen we de vogels gedag en gaan we richting vliegveld. Het zit er weer op.

Het was weer een fantastische reis, veel gezien en gedaan. Zal me benieuwen waar we volgend jaar weer naar toe gaan. Gelukkig hebben we een heel jaar om hier over na te denken.

Jullie kunnen de foto's ook bekijken op de website van Hans, www.hkrfoto.nl

*Groetjes,
Hans, Chris, Harrie en Susanne*

Voor meer waarnemingen kijk op de site <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/hornborga/En/Pages/default.aspx>

Dit najaar organiseert IVN afdeling Valkenswaard-Waalre, samen met de afdeling Kempenland-West, weer een Paddenstoelencursus. Bedoeld voor iedereen die geniet van deze 'Schatten van de herfst' en er ook wat van wil weten.

Iedereen is dus welkom!

De cursus is sterk praktijk gericht, waarbij de deelnemers, in het veld, paddenstoelen op naam leren brengen.

Deze cursus vindt plaats in eind september en in oktober. De lesdata zijn:

- ***Zaterdag 26 september, 09.00 uur***
- ***Zaterdag 3 oktober, 09.00 uur***
- ***Zaterdag 10 oktober, 09.00 uur***
- ***Zaterdag 17 oktober, 09.00 uur***

In de tweede helft van deze ochtenden zullen ook diverse achtergrondgegevens aan de orde komen zoals o.a. de rol van de paddenstoelen in de natuur, naamgeving, gebruik en mythologie.

De cursus wordt gegeven in het IVN gebouw, Bosstraat 25 en de cursuskosten bedragen **€ 25,00** (voor leden € 22,50).

De cursuskosten zijn inclusief syllabus, koffie en thee.

U kunt zich opgeven bij IVN Valkenswaard-Waalre, Bosstraat 25, of via e-mail: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl of telefonisch bij tel. 040-2014727.

Emile Weijters

**Wie lost dit
raadsel op?**

**Een heel
bijzondere
WEEGBREE**

Enkele dagen geleden kreeg ik een telefoontje van Toos Geurts-Jeurissen. Ik heb al eens eerder over haar geschreven in onze Natuurwijzer. Toos is al jarenlang lid van ons IVN. Zij schildert en maakt prachtige pentekeningen. Planten behoren tot haar favoriete onderwerpen. Nu had ze iets heel bijzonders gevonden, zomaar ergens langs de weg in een bloeiende berm.

Ze dacht aan een weegbree, maar de bloemen waren wel vijf keer zo groot als normaal, opvallend zwart van kleur en de vorm was totaal anders. In plaats van één aartje, waren er talloze kleine trosjes die samen één grote “druiventros” vormden.

Ik dacht eerst aan een doorgekweekte vorm van de smalle weegbree. Al onze tuinplanten komen immers oorspronkelijk uit het wild en worden meestal doorgekweekt op grotere bloemen en een langere bloeitijd.

Als iemand het zou weten, zo dacht ik, dan

zou het Janny Koopman moeten zijn! Zij inventariseert in ons groepje voor Natuurmonumenten en behalve een uitgebreide kennis van wilde planten, heeft ze ook een grote belangstelling voor de meest uiteenlopende tuinplanten. Haar man Wil deelt haar passie! Mooier kan het niet!

Dus togen wij met z’n vieren: Janny en Wil, Toos en ik, naar Leende-Strijp, om deze vreemde kostganger ter plekke te bekijken! Je kon hem niet missen!

De opvallend grote, zwarte bloemen waren

Tekening: Toos Geurts-Jeurissen.

al op een afstand zichtbaar! Er stond heel veel smalle weegbree tussen de andere bermbloemen. En... ze stonden er in verschillende vormen: van de gewone, aarvormige bloem, via de kleinere "trosjes" tot en met de grote "druiventrossen".

Dus toch de andere optie: wilde planten, die om wat voor reden dan ook, bepaalde mutaties ondergaan. Er is blijkbaar nog te weinig onderzoek gedaan om met zekerheid de verschillende oorzaken hiervan te kunnen achterhalen.

Opvallend was wel, dat bij iedere "aangetaste" plant alle bloemen deze verandering hadden ondergaan. Dus zou je denken, dat het vanuit de wortels of vanuit de grond zou moeten komen. Alle andere bermplanten zagen er overigens normaal uit. Wij stonden voor een raadsel....

Dus, als iemand de oplossing weet, zijn wij heel benieuwd!

Wie het weet, mag het zeggen!!

Nelly van der Burgt

HULP GEVRAAGD!

Bij onze afdeling van het IVN , de afdeling Valkenswaard-Waalre, verschijnt vier maal per jaar het blad Natuurwijzer/In Voor Natuur.

De artikelen die in dit blad worden gepubliceerd komen binnen op het e-mailadres natuurwijzer@gmail.com. Ze staan dan meestal in Word. Apart van de artikelen worden de foto's aangeleverd die bij die artikelen horen.

Deze bijdragen worden dan in Publisher gezet. Dit is een heel gebruiksvriendelijk en gemakkelijk te leren programma.

Voor dit computerwerk hebben we bij de Redactie momenteel één persoon die de artikelen klaarmaakt voor publicatie. Zoals u zult begrijpen is dat een kwetsbare situatie. In geval van ziekte of vakantie wordt het heel moeilijk, zo niet onmogelijk, om het blad (op tijd) te laten verschijnen. Zo komt het herfstnummer dit jaar pas uit in oktober in plaats van september.

De Redactie is daarom dringend op zoek naar iemand, die mee wil werken om het computerwerk voor het blad te doen. We kunnen dan evt. om de beurt een blad in elkaar zetten, of het werk verdelen. We kunnen dan gemakkelijker de vakanties en evt. ziekte opvangen.

**Wie heeft er zin in om ons te helpen het blad leuk en goed verzorgd te houden?
Neem dan contact op met :**

**Nelly van der Burgt,
tel.nr: 040 2018002,
email:nellyvanderburgt@onsbrabantnet.nl**

GAAT SUIKER HET NIEUWE GOUD WORDEN?

Eerder kwam in het nieuws, dat je van Russische paardenbloemen prima autobanden kunt maken en nu is de suiker aan de beurt. Binnen korte tijd zal duidelijk moeten zijn of het rendabel is om in Delfzijl een fabriek te bouwen voor de productie van chemicaliën, gewonnen uit bietsuiker. Als het lukt gaat die fabriek van AkzoNobel onder meer biologisch afbreekbaar plastic produceren. Het haalbaarheidsonderzoek wordt uitgevoerd door Deloitte, in samenwerking met Suiker Unie.

In Nederland wordt dan veel geld, mogelijk meer dan een miljard euro, geïnvesteerd in de 'groene chemie': bioraffinage ten behoeve van de chemie. Bedrijven willen af van olie als bron. Het wordt steeds schaarser en in de toekomst ook veel duurder.

Suikerraffinage in Europa wordt in een studie vergeleken met maïs in de Verenigde Staten, suikerriet uit Brazilië en tapioca uit Zuidoost-Azië. Daaruit blijkt, dat de suikerbieten in Nederland en Noordwest-Europa als grondstof voor de chemische industrie interessant zijn. De onderzoeksleider van Deloitte zegt nog net niet dat suiker het nieuwe goud is en spreekt van een combinatie van hoge opbrengst, een goede infrastructuur en een hoog opgeleide bevolking, die met de processen aan de gang kan.

Agro en chemie schuiven steeds meer naar elkaar. Bedrijven als Ikea, Coca-Cola, Heinz, Nike, Ford, Tetrapak, Danone, ze willen allemaal af van chemisch plastic en streven naar bioplastic. Een bijkomend voordeel is, dat in 2017 de Europese suikerquotering verdwijnt. Rabobank en Wageningen Universiteit verwachten, dat daardoor de productie in heel Europa kan stijgen met 10 procent, en in Nederland zelfs met 14 procent. In ons land is het areaal omstreeks 75.000 hectare, dat zou nog 10.000 hectare kunnen stijgen.

De opbrengst kan ook omhoog omdat de

genetica steeds verbetert en er per hectare veel meer opbrengst kan worden geleverd.

Het klimaat in Noord-West Europa is volgens kenners ideaal voor de productie van suikerbieten. In België, Noord-Frankrijk en Denemarken ligt de suikerbietproductie hoog, die van Polen en Oekraïne zou hoger kunnen en die bieten zouden dan ook verwerkt kunnen worden in fabrieken in Nederland.

De studie wordt gedaan voor AkzoNobel in Delfzijl, maar een fabriek in Zuidwest-Brabant is ook een mogelijkheid. Men is in contact met bedrijven als Sabic en BASF, die zijn ook geïnteresseerd in groene chemie. Datzelfde geldt voor Avantium, de Nederlandse start-up, die een alternatief voor de vervuilende pet-fles heeft ontwikkeld. Het bedrijf werkt verder aan de zogeheten pefles met Coca-Cola en Danone.

De Heer Vaessen vervolgt: "Als je rekening houdt met een mogelijke investering van één miljard voor de fabrieken, dan kun je bedenken, dat er een veelvoud aan investeringen bij komt, net als heel veel werkgelegenheid". "Want stel, dat Coca-Cola besluit om te bottelen in de buurt van de fabriek waar de flessen worden geperst? Dan praten wij niet alleen over investeringen, maar ook over heel veel duurzame banen."

Irene Martens

Samen Sterk in het Buitengebied

Met een schoon en veilig buitengebied voor ogen, ging medio 2009 het eerste regionale Handhavingsteam Buitengebied aan de slag. Zij houden toezicht en treden op in het buitengebied. En met succes!

Waar letten ze op?

De focus ligt op de aanpak van stroperij, wildcrossen en (drugs) afvaldumpingen. Maar overtredingen als het verwaarlozen van dieren en illegale hennepteelt worden ook door het handhavingsteam opgespoord. Hiertoe is het handhavingsteam 24 uur per dag en zeven dagen per week op pad in het buitengebied.

Ziet u zoiets?

Het handhavingsteam roept iedereen op het buitengebied in de gaten te blijven houden. Wie denkt dat er iets niet in de haak is, kan tegen lokaal tarief bellen met het speciale telefoonnummer 0900-9965432. De melding gaat direct naar één van de instanties die samenwerken in het handhavingsteam van Brabant.

0900 996 54 32
Handhavingsteam Buitengebied

Meer informatie

Alle informatie en het laatste nieuws vindt u op www.odbn.nl/ssib. U kunt zich via de website ook abonneren op onze SSiB Nieuwsflits. Deze verschijnt ongeveer zes keer per jaar.

OPEN DAG VLINDERTUIN WAALRE 4 oktober 2015

De Vlindertuin Waalre groeit en bloeit en het is elke keer weer een lust om er te zijn. De medewerkers van de Vlindertuin werken er hard aan om de tuin voor vlinders en mensen zo aantrekkelijk mogelijk te maken. We zijn er best een beetje trots op, dat het aardig lukt met een (eigenlijk te) kleine groep mensen. En dat willen we graag aan het publiek laten zien.

In september is het alweer 2 jaar geleden, dat wij een Open Dag organiseerden in de Vlindertuin. Dat was toen een groot succes met wel meer dan 300, veelal bewonderende, bezoekers. Dit najaar is het tijd voor weer een Open Dag.

Dat zal zijn op **zondag 4 oktober**, een toepasselijke datum voor dierenliefhebbers.
Tijd: van 13.00 – 16.00 uur.

De Vlindertuin heeft aan een aantal andere werkgroepen van IVN Valkenswaard-Waalre aangeboden zich ook op deze dag in de Vlindertuin te kunnen presenteren. Tot nu toe is daar weinig respons op gekomen; het lijkt erop of 4 oktober een populaire dag is voor activiteiten van onze leden. Toch willen we hierbij nogmaals benadrukken, dat het leuk zou zijn, als er in de Vlindertuin ook andere IVN'ers een post bemannen.

Heb je interesse? Neem contact op met **Fanny van Zon** (pol2ly@hetnet.nl)

of vanaf 24 juli ook met **Bernard Fransen** (bernard.fransen@hccnet.nl)

Een activiteit waar de Vlindertuin zeker ook vrijwilligers voor zoekt: het gidsen (rondleiden) van geïnteresseerden in de Vlindertuin. Soms krijgen we een aanvraag van kleine groepen mensen, die een rondleiding in de tuin zouden willen hebben. Zou dat iets voor U zijn? Kennis over de Vlindertuin en het vlinderleven is voor een IVN'er prachtige kost en een plezier om anderen over te informeren.

Belangstelling?

Meld ook dat aan Fanny en/of Bernard.

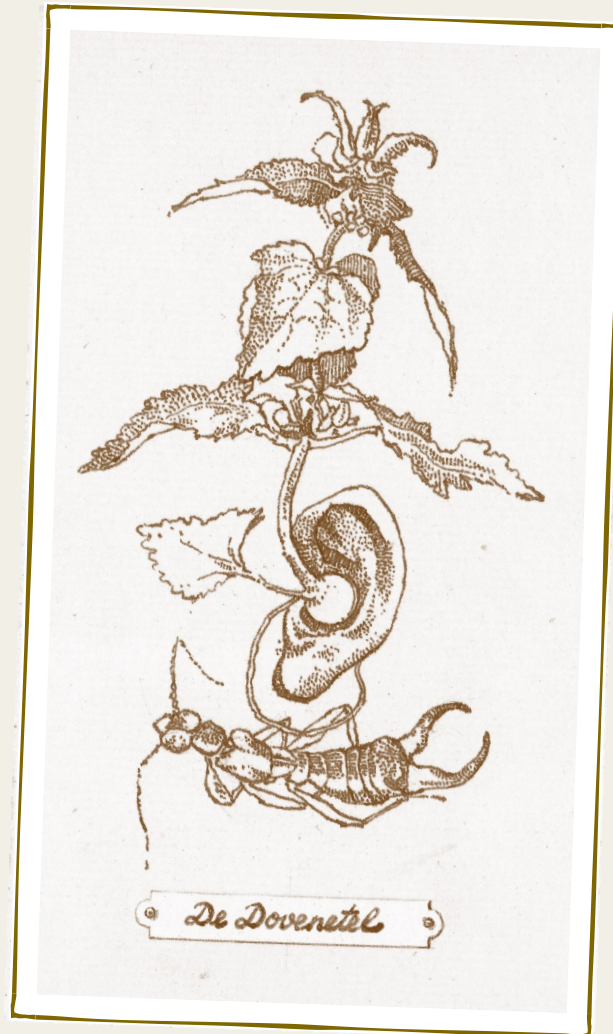
En dan nog een mooi nieuwtje: de Vlindertuin is op facebook!

Kijk op: <https://www.facebook.com/IVNvlindertuinwaalre>

Als het goed is kun je deze pagina ook zien wanneer je geen lid bent van facebook.

Mariëtte Roozeveld

PLANTAARDIGHEIDJE

De zeer bijzondere, bespiegelende
kijk op alledaagse planten van
Ton de Laat,
Schrijver en illustrator van het boekje
'Floraria'

Uitgegeven in 1983,
bij Aldus Uitgeverij te Heusden

CONTACTGEGEVENS IVN-WERKGROEPEN VALKENSWAARD

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Bomenwerkgroep	Kees Wels	2016394	chgwels@gmail.com
Cursuswerkgroep	Anneke Droog	2014727	w.droog@wanadoo.nl
Documentatiecentrum	Ria Rutten	2015723	h.rutten21@chello.nl
Natuurwerkgroep	Harrie van de Broek	2018239	h.broekbrom@onsmail.nl
Jeugd-IVN	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Leskisten	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Publiciteit	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com
Redactiewerkgroep	Mieke van Baalen	2217748	miekevanbaalen@gmail.com
Schoolgidsengroep	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Schoolproject	Fanny van Zon	2212983	fanny.van.zon@hetnet.nl
Schoolproject uitleen	Wil Koopman	2017955	wiljakoopman@onsmail.nl
Tuinwerkgroep	Irene Martens	2018712	ireen@onsmail.nl
Vogelwerkgroep	Annie Jansen	2012320	w.nieuwenhuijzen@upcmail.nl
Wandelingen (incl. Waalre)	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com

Contactgegevens IVN-werkgroepen Waalre

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerk Aalst	Annelies Wagter	2216700	awpwagter@gmail.com
Natuurwerkgroep	Wim van Stipdonk	2216573	stipd017@planet.nl
Milieuwerkgroep	Leo Eijkelenboom	2216996	leo@eijkelenboom.com
Vlindertuin Waalre	Hans Melissen		vlindertuinwaalre@gmail.com
Wandeling Wolders Ven	Paulien Zuidweg	2217021	p.zuidweg@hetnet.nl
Opleidingencontact Waalre	Bep van Stipdonk	2216573	stipd017@planet.nl
Wandelroutes	Cor de Jong	2115479	cfjdejong@versatel.nl

Contactgegevens IVN-werkgroepen Riethoven

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerkgroep	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
Schoolwandelingen	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
Kerk- en steenuilen	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com
IVN-wandelpaden	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com

Redactieleden Valkenswaard - Aalst/Waalre

Nelly van der Burgt
Annelies Theeuwes
Irene Martens
Mieke van Baalen
Arthur Jeurissen
Frans Vierstraete

Let op!

Tekst digitaal aanleveren als los bestand op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt U de illustraties als een *los bestand* aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen

De inleverdatum voor het **herfstnummer** is
Vrijdag, 18 september 2015